

KULTUR- OG
LIKESTILLINGSDEPARTEMENTET

Postboks 8030 Dep
0030 OSLO

Saksbehandler Asle Sandnes

Vår dato 20.12.2023

Vår referanse 2023/595

Deres dato

Deres referanse

Høringssvar fra foreldreutvalgene for grunnopplæringen og barnehager til NOU 2023: 13 På høy tid

Innledning

Foreldreutvalgene for barnehager og grunnopplæringen (FUB og FUG) takker for muligheten til å gi høringssvar til NOU 2023: 13 På høy tid.

Vi støtter utredningens forslag til tiltak for skole og barnehage. I våre kommentarer nedenfor framhever vi særlig behovet for informasjon, samarbeid og ressurser.

Til tittelen på utredningen vil vi si at vi kunne ikke vært mer enig! Vi er enige med dem som i forbindelse med oppnevningen av utvalget uttrykte at «Vi vet nok; det vi savner er handling». Allerede i *NOU 2009: 18 Rett til læring, kunne vi lese følgende:*

1.1.3 Absolutt alle

Det slås fast gjentatte ganger at retten til opplæring også gjelder barn med nedsatt funksjonsevne. Da Blomkomiteen i 1970 la fram sin innstilling, var det en milepæl for norsk skole, senere også for barnehagene. Den integreringsprosessen mange allerede hadde startet, ble bekreftet. Det prinsipielle grunnlaget ble dermed lagt for et videre arbeid med å legge til rette for opplæring i nærscole for elever som tidligere gikk på spesialskoler. Konsekvensen av at barnehage og skole skal være for alle, er et mangfoldsperspektiv og ikke et likhetsperspektiv. Det forutsetter positiv diskriminering, en aksept for at likeverd og likestilling gjør det nødvendig med ulikheter i tilbud og tiltak, men innenfor en inkluderende ramme. Å oppfylle disse intensjonene er svært krevende for personalet i barnehage og skole, og mulighetene for å gjøre det varierer fra institusjon til institusjon og mellom kommuner. Spørsmålet om differensiering i og utenfor grupper og klasser er et av de dilemmaer som ikke løses en gang for alle, men som forutsetter kompetanse, samarbeid og vurderingsevne i hvert enkelt tilfelle. Inkludering har som ideal at alle skal være en del av et fellesskap. Samtidig kan det være en utfordring å få dette fellesskapet til å fungere positivt for den enkeltes læring.

Foreldreutvalgenes kommentarer

Foreldreutvalgene får hvert år til sammen i underkant av 1000 henvendelser fra foreldre, og mange av disse henvendelsene er fra foreldre som kjemper for (bedre) oppfyllelse av sine barns rettigheter i møte med skole og barnehage. Henvendelsene vi får gjelder ikke bare

FORELDREUTVALGENE FOR GRUNNOPPLÆRINGEN OG BARNEHAGER

Postboks 29, 3833 Bø i Telemark | Besøksadresse: Stasjonsvegen 33A, 3800 Bø i Telemark

Telefon: 477 99 200 | Org.nr.: 989 628 011 | post@fug.no | post@fubhg.no | www.fug.no | www.foreldreutvalgene.no

barn i målgruppen for den utredningen som nå er på høring, men et gjennomgående trekk ved henvendelsene til oss er at det har oppstått brudd i tillit og dialog mellom skole og foreldre/elev. Ofte bygger dette på manglende informasjon fra skolen og at foreldre kommer i en posisjon hvor de selv må finne ut av hvilke rettigheter de og deres barn har og hvordan de må gå fram for at de skal realiseres. Foreldrene kan lett i slike situasjoner bli oppfattet som krevende fra skolens side, mens foreldrene selv opplever det som at de må være både leger, advokater, assistenter, miljøarbeidere, vaktmestere og alt mulig annet for sine barn.

Denne NOU'en slår ettertrykkelig fast at rettighetsoppfyllelsen for funksjonshindrede i Norge er mangelfull. Dette er problematisk i seg selv, og det er ytterligere problematisk at det åpner for at foreldre og barn må kjempe individuelle kamper for å få sine rettigheter oppfylt. Det åpner for en forskjellsbehandling gjennom at de som makter og evner å ta kampen mot de institusjoner som har ansvaret for at rettighetene realiseres, kommer bedre ut enn de som ikke orker eller har ressurser til å ta disse kampene.

Foreldreutvalgene mener det er viktig med håndheving og velfungerende klageordninger, men det må også skje en fundamental endring i hvordan funksjonshindrede elever og deres foreldre blir møtt. Da er det vesentlig at det finnes tilstrekkelig bemanning med riktig kompetanse.

Det er en grunnleggende forutsetning at foreldre og elever får informasjon om hvilke rettigheter de har/kan ha, om hva som kreves av dem for å bli vurdert og veiledning om hvilke muligheter som finnes ut ifra oppdatert faglig, pedagogisk og teknisk kunnskap. Vi vil i denne sammenheng framholde «Brevet NAV aldri sendte» som er inntatt i utredningen i Boks 4.4. Dette er et godt eksempel på at informasjon om lovfestede rettigheter ikke trenger å gjøres komplisert.

Konkrete utfordringer som er trukket fram i utredningen er blant annet segregert undervisning, manglende samhandling mellom ulike sektorer i forvaltningen, skoler som ikke er universelt utformet og ikke minst; tilkjent spesialundervisning som ikke blir gitt eller gis av ikke-kvalifisert personell. Dette mener vi avdekker et sterkt behov for tettere involvering og høring av de involverte i førstelinjen der tilretteleggingen skjer. Det er behov for en reell erkjennelse av at de beste konkrete løsningene, og kanskje også de mest ressurseffektive, kommer til gjennom godt samspill mellom tjenesteyter og elev og foreldre. At skiller mellom sektorer og avstand til rettighetshaver utgjør barrierer, er kjent for oss. En konkret, negativ erfaring som er gjort av et FUG-medlem, og som synliggjør behovet for forenkling i forvaltningen, er at det kreves dokumentasjon for et barns medfødte, kroniske tilstand hvert tredje år. Dette er forvaltningens krav for at tjenestetilbudet for et barn med sammensatt tjenestebehov skal opprettholdes.

Vi i foreldreutvalgene ønsker også å rette et særlig fokus mot arbeidet for mer universelt utformede skoler og barnehager. Dette gjelder både inneområder, uteområder og rammene for opplæringen, herunder læremidler og digitale løsninger. Det som er nødvendig og helt avgjørende for noen er bra for alle. Et eksempel er inneklima. Et universelt utformet inneklima ivaretar ikke bare behovene til barn og unge med astma- eller allergiplager. Et godt inneklima er bra for alle. Det ligger en stor mulighet til ressursbesparelser her, fordi

behovet for individuelle tilpasninger reduseres. Det kan også sees i et større samfunnsøkonomisk perspektiv som at man øker sjansene for yrkesdeltakelse på lang sikt.

Det er også en klar sammenheng mellom reglene om et trygt og godt skole- og barnehagemiljø og oppfyllelsen av rettighetene til målgruppen for CRPD.

Med vennlig hilsen

Marius Chrømer
Leder, FUG

Marie Skinstad-Jansen
Nestleder, FUG

Einar Olav Larsen
Leder, FUB

Cathrine Ballo Olsen
Nestleder, FUB

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur